

ורב חנין בר אשי אמר שמואל: הלכה כרבי שמעון דאמר: דבר שאין מתכוין מותר.

ורב חייה בר אבין מתני בלא גברי, בלא רב חייה ורב חנן. אלא: רב אמר: הלכה כרבי יהודה.

ושמואל אמר: הלכה כרבי שמעון.

וכיון דכבר אשמועינן שמואל דהלכה כרבי שמעון למה ליה לאשמועינן תרתי זימני?

ומתריצין: אלא, מאי רבי שמעון דקאמר הלכה כמותו? רבי שמעון דברייתא, דאמר: אף ישחט על אותו המום. דכיון שלא הטיל את המום מתוך כונה להתירו אלא כדי שלא ימות לא קנסינן ליה.

ורב שישא בריה דרב אידי מתני לה בהדיא: אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי שמעון דברייתא.

מתניתין:

כהן הצורם, הפוגם, אוזן בכור, כדי לעשותו בעל מום ולהוציאו לחולין — הרי זה לא ישחוט עולמית את הבכור הזה ואפילו אם יפול בו מום אחר, דברי רבי אליעזר. דקנסינן ליה על שהטיל מום בקדשים.

וחכמים אומרים: כשיוולד בו מום אחר, ישחוט עליו. שלא קנסו אלא על אותו מום

שעשה.

גמרא:

ומקשינן: ומי קנים רבי אליעזר שלא יהיה מותר לעולם?

ורמינהו, תנן: מי שהיתה לו בהרת שהיא נגע טמא שאסור לקוצצו במטרה להטהר, ונקצצה הבהרת שלא במתכוין, טהור. וילפינן לה מדכתיב: "כל ימי אשר הנגע בו יטמא" — למעט, היתה לו בהרת ונקצצה.

ואם קצצה לבהרת במתכוין (18) —

רבי אליעזר אומר: קונסים אותו על שעבר על איסור קציצת נגע, ואינו טהור אלא לשוילד לו נגע אחר, ויטהר הימנו, ואז יטהר אף מן הנגע הראשון. דאיגלאי מילתא שריחמו עליו מן השמים שאף אם היתה הבהרת הראשונה נשאת, היה מתרפא גם ממנה.

וחכמים אומרים: עד שתפרח הבהרת של הנגע האחרון, בכלולו, בכל גופו. משום שאף אם היתה נשאת הבהרת עליו [ולא היה קוצצה] היה טהור. דכתיב: "והנה כסתה הצרעת את כל בשרו וטהר את הנגע". או עד שתתמעט בהרתו הראשונה מכגרים. כלומר, שבעת הקציצה היה בה פחות מכגרים, שהוא שיעור הנגע לטמאות (19).

איש מהתוספות במסכת בכורות.

19. ביאר רש"י במסכת בכורות, שהכוונה היא, שאם היה הנגע פחות מגריס לפני שקצץ, לא קנסו אותו. ועיין באגרות משה [קדשים כה] שהוכיח מדברי רש"י, שיש איסור לקצוץ נגע גם

18. כתב התפארת ישראל בביאורו על המשנה, שבפשטות קנסו אותו דוקא אם יש סימני טומאה, וכבר החליט אותו הכהן. אולם מרש"י במסכת בכורות מוכח, שאם קצץ את כל הנגע, דינו חמור יותר, וקנסו אותו גם בתוך הסגירו, ואפילו קודם שנראה לכהן. וכן הוכיח החזון

בלבד קשיא, ואילו דרבנן אדרבנן לא קשיא? והרי מצינו שבבכור לא קנסו רבנן לעולם ואילו בנגע קנסו. ומאי טעמא תרצו רק אליבא דרבי אליעזר?

ומתרצינן: אלא, דרבי אליעזר אדרבי אליעזר לא קשיא, כדשנינן דשאני גופו מממונו.

רבנן אדרבנן נמי לא קשיא. הכא במאי דעבד קנסוה. הכא במאי דעבד קנסוה. שלא קנסו אותו רבנן לעולם בשום מקום אלא במה שעשה באיסור בלבד.

ומבארין: הכא בבכור במאי דעביד קנסוה. כי במאי איכוין למישרייה לבכור? בהאי מומא שהטיל בו בידים, ולכן קנסוה רבנן דבהאי מומא לא לישתרי ליה. אבל כשיפול בו מום אחר יהיה מותר על ידו.

והבא, בקוצץ בהרתו, במאי דעבד קנסוה. שהרי במאי איכוין לטהורי נפשיה? בהאי קציצה: ולכן בהאי קציצה קנסוה רבנן שלא תועיל, אלא הרי הוא כאילו הבהרת נמצאת, וממילא הוא טמא לעולם. שאף אם יולד נגע אחר ויתרפא ממנו סוברים רבנן שאין הוכחה מזה שאילו היתה הבהרת קיימת אף היא היתה מתרפאת.

בעי רב פפא: הא דאמר רבי אליעזר: לכשיוולד בו נגע אחר יטהר הימנו — האם "יטהר" תנן, דהיינו מיד כשיוולד בו נגע אחר יטהר מן הראשונה.

אבל אם בשעת קציצה היה בה שיעור גריס אינו טהור אפילו כשיוולד לו נגע אחר ותפרח הבהרת בכולו, כי קנסו אותו חכמים לעולם.

ומוכח שרבי אליעזר לא קניס לעולם, ואמאי בבכור קאמר לא ישחט עולמית?

ומתרצינן: רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו: כי קניס רבי אליעזר — בממונו. הלכך בבכור אמר לא ישחט עולמית. אבל בגופו, לא קניס. ולכן בבהרת סבירא ליה שנטהר כשיוולד בו נגע אחר.

ומבארין: ממנו, איכא למימר שאם לא יקנסוהו לעולם יש לחשוש דאתי למיעבד ביה מום, ולא די בכך שנקנסו על מום זה בלבד שלא ישחט עליו, דסבר ממה נפשך אטיל בו מום: אם יתירוהו לי — נשכרתי. ואם יזקקוני להמתין למום אחר מה הפסדתי, שהרי בין כך הייתי ממתין עד שיפול מום, לכן צריכים לקונסו עולמית דלא לייתי ולעביד ביה מום.

אבל גופו, מי איכא למימר דאתי למיעבד "ממה נפשך"? שגם אם לא נקנסו לעולם אלא עד שיוולד לו נגע אחר בלבד, די בכך שלא יבא לקצוץ בהרתו, שעדיף לו להשאר עם הבהרת ולהמתין עד שתתרפא מאשר לקוץ אותה ולהמתין לנגע אחר שספק אם יבוא או לא, וגם כשיבוא יצטרך להמתין עד שיתרפא.

אמר רבא: וכי דרבי אליעזר אדרבי אליעזר

באופן שגם אם לא היה קוצץ לא היה נשאר גריס, באופן כזה לא קנסו אותו.

כשהוא פחות מגריס. אבל הר"ש והתוספות ביארו, שמדובר שקצץ חלק מהבהרת, ואם החצי השני נרפא,

אי אמרת, "ויטהר" תנן, שהוא טהור מיד כשנולד בו נגע אחר, אם כן מקמייתא מהנגע הראשון טהר ליה משעה שנולד הנגע השני. ואילו לברייתא, לנגע השני, נטריין ליה ממתנינים לו מלטמאותו על ידי ראיית הכהן עד כלות ז' ימי המשתה.

אלא אי אמרת, "ויטהר" תנן, שנטהר מהנגע הראשון רק בזמן שנטהר מהנגע השני, הרי הוא טמא בימי המשתה. כיון שפוף סוף אף כי לא מיטמא עדיין לברייתא בתוך ימי המשתה, מכל מקום הא מיטמא וקאי מקמייתא, שאינו נטהר ממנה עד שיטהר מהשניה, והרי השניה תלויה ועומדת בימי המשתה שאינה טמאה ואינה טהורה.

מאי?

ומסקינן: תיקו.

בעי מיניה רבי ירמיה מרבי זירא: הצורם ארזן בבכור, ומת הצורם — מהו לקנום את

או, "ויטהר" תנן, שמשמעו כאשר כיוולד בו נגע אחר ויטהר מן האחרון אז הוא יטהר גם מן הראשון.

למאי נפקא מינה? והרי אף אם יטהר מהראשון מיד עדיין טמא הוא בגלל הנגע השני.

לחתן שנראה בו נגע.

דתנן: חתן שנראה בו נגע⁽²⁰⁾ — נותנים לו ז' ימי משתה שלא יראה הכהן את הנגע, לו, ולא יציטליתו, ולכסותו. שאם נראה בהם נגע, כל זמן שהכהן לא טמאו, אותו או את כסותו, אינו טמא.

וכמו כן כל אדם שנראה בו נגע ברגל — נותנין לו כל ימי הרגל⁽²¹⁾.

והכא נמי איירי שהנגע השני נולד בו בימי חתנות.

ב]. לדעת רבי יהודה ילפינן מ"וביום", שיש יום שאי אתה רואה בו נגעים. כלומר, שלצורך מצוה מותר להמתין. ולדעת רבי ילפינן מנגעי בתים, שהתירה התורה להמתין עד שיפנה את כליו, ואם התירה התורה להמתין לדבר הרשות, כל שכן שהתירה להמתין לדבר מצוה.

21. אם הופיע באדם נגע בימי החג, נותנים לו את כל ימות הרגל, שאינו מחוייב ללכת אל הכהן בימי החג, שמא יטמא אותו הכהן, ולא יוכל לשמוח בחג.

ובמסכת מועד קטן [ז א] נחלקו רבי מאיר וחכמים, האם רואים את הנגעים במועד להקל, רבי מאיר סובר, שרואים להקל ולא להחמיר, כלומר שיראה הכהן את הנגע, אם הוא טהור

20. בתוך ימי המשתה, נותנים לו את שבעת ימי המשתה, שאינו מחוייב להראות את הנגע לכהן באותם הימים, שמא יטמא אותו הכהן, ונמצא חגו נהפך לאבל.

ובין שנראה הנגע בגופו, בין שנראה בכיתו, ובין שנראה בכגדיו, אינו צריך להראות את הנגע לכהן בשבעת ימי המשתה, מפני שיש לו צער גם כאשר מטמאים את ביתו ובגדיו.

ואף שכל אדם שנראה בו נגע חייב ללכת מיד אל הכהן להראות לו את הנגע [ובית דין כופים אותו על כך], מכל מקום, לצורך מצות שמחת חתן, התירה התורה להתעכב, שלא ילך מיד אל הכהן, אלא ימתין עד לאחר שבעת ימי המשתה.

והמקור לדין זה מבואר במסכת מועד קטן [ז

בנו אחריו, שגם בנו לא יוכל לשחטו עולמית.

ומת קודם המועד האם קנסו שבנו גם כן לא יעשנה או לא קנסו.

קיימא לן [בפ"ד דגיטין] שהמוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו לפדותו עד פי עשרה בדמיו, מפני שהפקיעו מהמצוות, שאינו יכול לקיימן אצל הגוי. ומספקא לן התם אי מת המוכר האם קנסו את בנו לפדותו.

ועלה קאמרינן: **אם תמצי לומר כיוון מלאכתו במועד ומת לא קנסו בנו אחריו, משום דלא עביד לאיסורא**, דהא מת קודם המועד ולא הספיק לעבור על איסור, ולכן אין קונסין את בנו.

ועלה קאמרינן: **אפילו אם תימצי לומר דהמוכר עבדו לעובד כוכבים, ומת, קנסו בנו אחריו** דכשם שאביו היה צריך לפדותו מן העובד כוכבים עד פי עשרה מדמיו, כמו כן הבן צריך לפדותו.

הכא, בבכור, שהאב עבר על איסור הטלת מום, **מאי?** האם קנסו בנו אחריו או לא.

וצדדי הספק הם:

האם לדידיה קנסו רבנן, והא ליתיה.

מכל מקום אפשר דרק התם קנסו בנו אחריו שיפדנו, משום **דכל יומא ויומא שנמצא אצל הגוי, מפקע ליה לעבד ממצות**. מה שאין כן בבכור שהקנס אינו אלא משום שעבר על איסור הטלת מום הלכך אין לקנסו בנו שלא עבר על איסור.

או דלמא, לממוניה שהוא הבכור, קנסו רבנן, והא איתיה.

קיימא לן שהמכוון לעשות מלאכתו במועד, שהיה יכול לעשותה קודם המועד והשאר אותה לחול המועד [שהיתה דבר האבד המותרת במועד], קונסין אותו שלא יעשנה במועד אף אם יפסיד.

אמר ליה: תניתוח: שדה שנתקווצה בשביעית, שפינה ממנה קוצים תלושים שהיו פזורים בה — **תזרע במוצאי שביעית**, ולא קנסינן ליה דאין זו עבודה חשובה. אבל אם **ניטייבה**, או **נדיריה**, שנזדבלה או על ידי עגלות של זבל, או על ידי הכנסת בהמות לשדה כדי שיוכל לזרעה במוצאי שביעית — **לא תזרע למוצאי שביעית**, דקנסינן ליה כיון שעבד בשביעית עבודה חשובה.

ומיבעיא לן: כוון לעשות מלאכתו במועד,

לכולי עלמא אינו רואה כלל, שהרי עכשיו הוא טהור, ואין צריך לראות אותו בשביל לטהר. ובסוף שבוע ראשון, לכולי עלמא מותר לראות, שאין לו מה להפסיד, שהרי גם עכשיו הוא מוסגר.

יטהר אותו, ואם הוא טמא, מותר לו לשתוק, וחכמים סוברים שאין רואים כלל במועד, משום שאם יראה הכהן שהוא טמא אסור לו לשתוק, שנאמר "לטהרו או לטמאו", וכיון שהכהן יהיה מחוייב לפסוק את הדין, עדיף שלא יראה אותו כלל.

אלא הם נחלקו בסוף שבוע שני, ובאדם שהוא כבר מוחלט, האם רואים להקל לטהר

ואמר רבא שם [לדעת רש"י], שבתחילה,

להתירו. שהרי לא ידע שעל ידי המום שיעשה בו יישחט.

ראה הקסדור שהתירו את הבכור. הלך וצרם באזני בכורות אחרים, ואסרו חכמים לשחטם על אותו המום!

פעם אחת, היו תינוקות משחקין בשדה, וקשרו זנבות טלאים זה בזה. ונפסקה זנבו של אחד מהם, והרי הוא בכור ונעשה בעל מום. ובא מעשה לפני חכמים והתירו. ראו התינוקות שהתירו, הלכו וקשרו זנבות בכורות אחרים כדי שייפסקו זנבותיהם. ואסרו חכמים לשחטם על אותו המום!

זה הכלל בדין זה: כל שהוא לדעתו, שהטיל את המום כדי להתירו, אסור לשחוט עליו. שלא לדעתו, מותר.

גמרא:

שנינו במשנה: פעם אחת היו תינוקות משחקין.

וצריכא לאשמועינן מעשה בקסדור, ומעשה בתינוקות.

דאי אשמעינן עובד כוכבים שהטיל מום בבכור, ולא היה משמיענו תינוקות. הוה אמינא: דרק בעובד כוכבים מתירים, כשלא נתכוון לכך משום דלא אתי למיסרדך שלא איכפת לן אם על ידי זה יתרגל הגוי להטיל מום, שהרי בין כך הוא רגיל לעבור איסורים — רש"י⁽²³⁾.

ואמר רבי יוסי ברבי חנינא: נקטינן, מסורת מאבותינו מנהג מרבתינו⁽²²⁾ שאם היטיבה, זיבלה, ומת — בנו זורעה לשדה זו.

אלמא, רק לדידיה קנסו רבנן. אבל לבריה לא קנסו רבנן.

אמר אביי: נקטינן: טימא טהרותיו של הבריו ומת, לא קנסו בנו אחריו לשלם את הנזק.

מאי טעמא?

היזק שאינו ניכר לעין הוא, שלא ניכר על הטהרות שהן נטמאו, ולא שמיה היזק. וכיון שהחייב לשלם עבור היזק שכזה אינו אלא קנסא דרבנן הוא.

הילכך לדידיה קנסו רבנן, לבריה לא קנסו רבנן!

מתניתין:

מעשה שהיה בזכר של רחלים איל זקן ושערו מודולדל, לפי שלא נגזז מעולם. וראהו קסדור אחד ממונה מהמלכות. ואמר: מה טיבו של זה? שהניחיהו להזקין כל כך.

אמרו לו: בכור הוא! ואינו נשחט אלא אם כן היה בו מום!

נטל פיגום, רומח, וצרם את אזנו, ונעשה בעל מום. ובא מעשה לפני חכמים, והתירו את הבכור כיון שלא עשה זאת מתוך כונה

23. ובתוי"ט הקשה דעדיפא מזה היה לו לומר שאין איסור על הגוי להטיל מום].

אותו מטומאתו, או שאין רואים כלל.

22. רש"י עירובין ה', א.